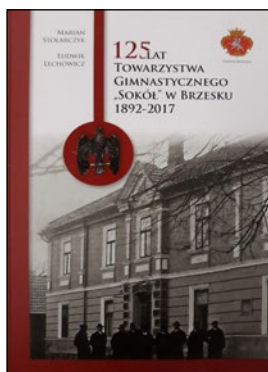

STOLARCZYK, Marian – LECHOWICZ, Ludwik. 125 lat Towarzystwa Gimnastycznego „Sokol” w Brzesku 1892 – 2017. Brzesko: Towarzystwo Gimnastyczne „Sokol” w Brzesku, 2017. 280 s. ISBN 978-83-941878-2-8.

Posledná štvrtina 19. storočia priniesla v rámci celej strednej Európy rýchly rozvoj športu, rôznych športových disciplín i vznik organizácií, združujúcich záujemcov o tieto aktivity. S týmto fenoménom sa stretávame predovšetkým v mestskom prostredí, postupne sa však objavuje v menších mestečkách či väčších obciach. Jednou z tých najbežnejších, nevyžadujúcich si nákladné vybavenie ani špeciálne plochy či budovy, sa stala gymnastika, resp. spoločne organizované cvičenia. Tieto aktivity sa opierali jednak o oficiálne hodiny telesnej výchovy tvoriace súčasť vyučovacieho procesu na základných a stredných školách. Súčasne však naplňali záujem verejnosti o nový „módny“

zdravší životný štýl. Predstavovali tiež stále dôležitejšiu súčasť voľnočasových aktivít mládeže a tvorili rovnako dôležitú súčasť spoločenského života viacerých vrstiev najmä mestského obyvateľstva.

Mapovanie činnosti spolkov a organizácií, venujúcich sa rozvoju konkrétnych športových či všeobecne telovýchovných aktivít, je často pomerne komplikovanou záležitosťou. O pôsobení niektorých sa napriek ich významu i početnej členskej základni zachovalo iba veľmi málo informácií. Iné, a takýchto prípadov by sme v priestore strednej Európy našli veľké množstvo, neprežili politické, národnostné či náboženské perzekúcie. Autori M. Stolarczyk a L. Lechowicz sa rozhodli venovať pozornosť jednému z mnohých gymnastických a telocvičných spolkov, ktoré v priebehu osemdesiatych rokov 19. storočia vznikli v etnicky poľskom prostredí, konkrétne v meste Brzesko. Napriek tomu, alebo možno práve preto, že samostatný poľský štát bol v tomto období už iba ideou a samotné Brzesko patrilo k habsburskej monarchii, možnosť pôsobiť v rôznych, predovšetkým národnostne a konfesijných orientovaných, spolkoch sa rýchle rozvíjala.

Publikáciu autori rozdelili do troch základných chronologicky radených častí. Prvá z nich, mapujúca podmienky vzniku a činnosti gymnastického spolku „Sokol” počas rokov 1892 – 1922 je najrozsiahlejšia. Vzhľadom na náročnosť vývoja v sledovanom období pôsobí celkom prirodzene aj stručná analýza politického či spoločenského života. Druhú časť venovali medzivojnovému obdobiu, resp. rokom 1922 - 1939. Tu sa už naplno mohli prejavíť zmenené pomery v novom poľskom štáte. Napriek tomu, že z časového hľadiska išlo o pomerne krátke obdobie, zoznam aktivít i jednotlivých členov jasne dokazuje rozsiahlu a veľmi pestrú činnosť gymnastického spolku v Brzesku. Komplikované a z hľadiska poľského národa veľmi smutné obdobie druhej svetovej vojny rýchlo ukončilo nádejne sa rozvíjajúcu činnosť spolku. Zásadnejšiu zmenu neprinieslo ani ukončenie bojov a nastolenie mieru. Nový komunistický režim, ktorý sa ujal moci, už nemal reálny záujem na obnove podobných spolkov. Tri roky po skončení druhej svetovej vojny definitívne zhasla nádej na jeho nové oficiálne zaregistrovanie. Až zmena režimu a celkovej politickej situácie v regióne strednej Európy opätovne umožnili obnovenie aktivít tohto športového spolku. Rok 1994 sa

tak stal novým začiatkom. Celkový zoznam členov pritom dokazuje, že o športovú aktivitu je aj v súčasnosti medzi ľuďmi a najmä mládežou stále záujem.

Logické usporiadanie publikácie, množstvo informácií dokumentujúcich dlhoročnú bohatú činnosť a v konečnom dôsledku i zložitý vývoj poľských dejín, to všetko patrí k pozitívam tejto pamätnice. Bohato to vyvažuje možno v niektorých momentoch u autorov až príliš úprimné zaujatie témou. Kvalitná grafická úprava spolu s celkovo pozoruhodnou témou tak robia z tejto publikácie zaujímavé a v mnohých ohľadoch inšpiratívne čítanie. V tomto smere sa vynára otázka potreby spracovania podobných tém aj v prípade viacerých oblastí športových či telovýchovných aktivít na území Slovenska.

Patrik Derfiňák